

Netwerk hertaalt coronaregels in begrijpelijke taal

In de persconferenties over corona die minister-president Mark Rutten, RIVM-directeur Jaap van Dissel en minister van VWS Hugo de Jonge hebben gegeven, is het taalgebruik erg ingewikkeld, vindt communicatiedeskundige Sanne van der Hagen. “Het zit vol met moeilijke woorden en is van een zo hoog taalniveau dat mensen met een verstandelijke beperking het niet begrijpen.” Voor Sanne was het aanleiding om de teksten van de persconferenties te laten hertalen in heldere, begrijpelijk (beeld)taal.

“Het is ongelofelijk belangrijk dat er over corona en de maatregelen die worden genomen begrijpelijk wordt gecommuniceerd,” zegt Sanne. “Onduidelijkheid zorgt voor onveilige situaties. En het leidt tot onrust en frustratie. Neem nou de afstand van 1,5 meter die moet worden aangehouden. Hoe ver is dat? Dat is voor iemand met een verstandelijke beperking niet goed te bevatten. 2 meter is duidelijker. 2 grote stappen is nog duidelijker. Door het zo concreet te benoemen, maken we de teksten begrijpelijker.”

Netwerk

Sanne deed een oproep op het Netwerk Begrijpelijke Communicatie, waar ook haar eigen Buro Wisselstroom deel van uitmaakt, om de teksten van de persconferenties over corona op vrijwillige basis te helpen hertalen. Dit netwerk bestaat uit ongeveer 400 leden, taalexperts, tekenaars en ervaringsdeskundigen uit de gehandicaptenzorg, die zich allemaal bezig houden met begrijpelijke communicatie. Voor de eerste zogenaamde hertaalsessie, naar aanleiding van de tweede persconferentie, meldden zich 40 leden spontaan aan. Ook voor de hertaalsessies naar aanleiding van de persconferenties die daarop volgden, was het enthousiasme steeds groot. Sanne hierover: “Mensen willen graag iets bijdragen in deze coronacrisis.”

Tijdens de eerste hertaalsessie was het nog even zoeken naar een goede werkwijze. Inmiddels loopt het gesmeerd. “De ochtend na een persconferentie gaan we aan de slag. In een zoom-sessie verdeel ik de onderwerpen over groepjes van ongeveer zes personen. In elk groepje zit minimaal één taalexpert, een tekenaar, een gespreksleider, een ervaringsdeskundige en een verslaglegger. In een aparte zoom-bijeenkomst gaan ze gedurende twee uur aan de slag. Uit hun werk komt een basistekst voort die moet worden goedgekeurd door ervaringsdeskundigen van buiten het netwerk. Dat zijn mensen die bijvoorbeeld werken bij belangenorganisatie LFB of die wonen en werken bij gehandicaptenzorgorganisatie Cello,” legt Sanne uit.

De verschillende basisteksten zijn in Word en niet opgemaakt. Zorgorganisaties kunnen wijzigingen aanbrengen en logo's en afbeeldingen eraan toevoegen. De teksten komen op de site “Begrijpelijkecommunicatie.nl” te staan en kunnen gratis worden gedownload. Ook worden ze verspreid via een nieuwsbrief die Sanne elke keer naar aanleiding van een persconferentie maakt. Verder delen de deelnemers aan de hertaalsessies de teksten in hun netwerken.

Ondanks alle inspanningen, zijn de teksten niet voor iedereen begrijpelijker te maken, realiseert Sanne zich. “Wij vertrouwen op de professionaliteit van de begeleiders om aan de hand van onze teksten en visualisaties coronaregels aan hun cliënten uit te leggen. Daarnaast doen wij ook suggesties aan begeleiders over hoe ze de regels kunnen overbrengen. Dat is bijvoorbeeld voor de bezoekersregeling terug te vinden op onze site begrijpelijkecommunicatie.nl.”

Lastig

Met het hertalen van de teksten in begrijpelijke taal werden coronaregels duidelijker voor mensen met een verstandelijke beperking. Het neemt echter niet alle onduidelijkheid weg. “Veel

coronaregels zijn heel open geformuleerd en voor meerdere interpretatie vatbaar. Ook is het soms best lastig om over te brengen aan mensen met een verstandelijke beperking waarom de regels er zijn. En nu de scholen open zijn wordt dat nog moeilijker. Waarom mogen kinderen wel naar school, maar mensen met een verstandelijke beperking niet naar de dagbesteding?" Ze noemt nog een ander voorbeeld. "Een cliënt die ambulante begeleiding krijgt, mocht geen bezoek ontvangen. Zijn buurman die eenzelfde leven leidt, maar geen begeleiding krijgt, wel. Dat is niet uit te leggen."

Naast deze complexe situaties zag Sanne ook dat mensen graag ergens met hun klachten terecht willen. Maar daar bestaat geen instantie voor. "Als je het er niet mee eens bent, kun je als mens met een verstandelijke beperking nergens naartoe."

Alinea

Hoewel de persconferenties over corona ophouden, wil Sanne de minister-president voor een volgende keer toch advies geven: "Hertaal de persconferenties niet achteraf, maar kijk van tevoren naar het taalgebruik. Lees de tekst door en kijk waar het begrijpelijker kan. Bijvoorbeeld: wat 'benauwdheid' is, begrijpt niet iedereen. 'Moeilijk kunnen ademen' is duidelijker." Ze beseft dat niet alles in eenvoudige taal kan. Daarvoor zijn sommige onderwerpen te abstract en ook niet geschikt voor iedereen. "Maar een persconferentie zou wel kunnen beginnen met een alinea in begrijpelijke taal waarin de essentie van de boodschap staat. Het moet begrijpelijk zijn voor iedereen die het aangaat."

[kader] Geïnteresseerd in wat het netwerk doet? Kijk dan op www.begrijpelijkecommunicatie.nl. Hier kun je je ook opgeven voor de nieuwsbrief.

[kader] Werk maken van hertalen

Het hertalen van ingewikkelde teksten doet het Netwerk Begrijpelijke Communicatie nu nog op vrijwillige basis. Omdat Sanne en andere leden uit het netwerk constateren dat er ook na corona behoefte blijft bestaan aan hertaalwerk, willen ze het netwerk professionaliseren. Het netwerk kan in de toekomst worden ingezet om teksten te hertalen voor cliënten in de gehandicaptenzorg. Zo iets doet zich nu al voor met de bezoekersregeling die in de laatste persconferentie is genoemd. VGN heeft hiervoor een handreiking gemaakt. De branchevereniging heeft het netwerk gevraagd om deze voor verschillende doelgroepen uit te werken, zodat begeleiders de bezoekersregeling kunnen overbrengen aan hun cliënten. Er zijn drie beeldversies gemaakt: één voor laagrisicogroepen, één voor middenrisicogroepen en één voor hoogrisicogroepen.

Onderdeel van de professionalisering is ook dat het resultaat van de hertalingen van hoge kwaliteit moet zijn. Daarom wordt een kwaliteitscontrole aan het hertaalproces toegevoegd. De teksten worden getoetst aan algemene richtlijnen, bijvoorbeeld die van Taal voor allemaal van Koraal. Ook zullen de teksten gaan voldoen aan bepaalde opmaakregels die er zijn. En aan het einde van het proces zal, naast de ervaringsdeskundigen, ook een externe taalexpert gaan meelesen.

Een andere stap naar verdere professionalisering is om ervaringsdeskundigen meer dan nu het geval is onderdeel te laten zijn van het hertaalproces. Sanne: "Ze kunnen bijvoorbeeld zelf aangeven waar ze behoefte aan hebben. Misschien willen ze wel een eenvoudige tekst waarin de Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen wordt toegelicht."

Voor de professionalisering is geld nodig, bijvoorbeeld om de website te verbeteren. Het netwerk doet een oproep aan sponsors om hieraan bij te dragen.